

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ «ΡΩΣΣΑΓΓΛΟΓΑΛΛΟΥ»

Τὸ 1948 ἐξέδωσα σὲ κριτική ἐκδοση τὸ κείμενο τοῦ σατιρικοῦ διαλόγου *Ρωσσαγγλογάλλος*¹. Ἐξέφραζα τότε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ βρεθοῦν ἄλλα χειρόγραφα τοῦ ἔργου, πού θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν καλύτερη καὶ πληρέστερη παρουσίαση τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ μνημείου τοῦ ἑλληνικοῦ διαφωτισμοῦ. Σήμερα εἶμαι σὲ θέση νὰ δώσω μιὰ τέτοια ἐκδοση, τὴν ὁποία νομίζω σύμφωνη, ὡς πρὸς τὴν ἔκτασή της, μὲ τὴν ἀρχικὴ μορφή τοῦ ἔργου, ἂν ὄχι καὶ λίγο μακρότερη². Τῆς ἐκδοσης αὐτῆς τὸ κείμενο δημοσιεύω ἐδῶ, χωρὶς νέα σχόλια· ὥστε νὰ γίνῃ νέα παρουσίασή του σχολιασμένη, ὃ ἀναγνώστης παραπέμπεται σὰ σχόλιά μου τοῦ 1948.

ΡΩΣΣΑΓΓΛΟΓΑΛΛΟΣ

Ρῶσσοσ, Ἕλληνοσ καὶ Γάλλοσ, κάμνοντεσ τὴν περιήγησιν τῆσ Ἑλλάδοσ καὶ βλέποντεσ τὴν ἀθλίαν τῆσ κατάστασιν, ἠρώτησαν κατ' ἀρχάσ ἕνα Γραικὸν φιλέλληνα, διὰ νὰ μάθουν τὴν αἰτίαν, μετ' αὐτὸν ἕνα μητροπολίτην, εἶτα ἕνα βλάχμπεην, ἔπειτα ἕνα πραγματευτὴν καὶ ἕνα προεστώτα. Καὶ τελευταῖον ἐσυναπάντησαν καὶ τὴν ἰδίαν Ἑλλάδα.

ΟΛΟΙ Εἰπέε μαε, ὦ φιλέλληνα, πῶσ φέρτε τὴν σκλαβίαν,
καὶ τὴν ἀπαρηγόρητον τῶν Τούρκων τυραννίαν ;
Πῶσ τέσ ξυλιέσ καὶ ὕβριςμοὺσ καὶ σιδηροδεσμίαν,
παίδων, παρθένων, γυναικῶν ἀνήκουστον φθορίαν ;
Πῶσ δὲ τὸν καθημερινὸν τῶν συγγενῶν σαε φόνον,
τὸν ἄδικον, ἀναίτιον καὶ χωρὶσ τινα πόνον ;
Δὲν εἰσθ' ἐσεῖσ ἀπόγονοι ἐκείνων τῶν Ἑλλήνων,
τῶν ἐλευθέρων, τῶν σοφῶν καὶ τῶν φιλοπατρίδων ;
Καὶ πῶσ ἐκεῖνοι ἀπέθνησκον διὰ τὴν ἐλευθερίαν,
καὶ τῶρα ἐσεῖσ ὑπόκεισθε εἰσ τέτοιαν τυραννίαν ;

5

10

¹ Ἀθήλου, Ρωσσαγγλογάλλοσ, ἐκδοση καὶ σχόλια Κ. Θ. Δημαρᾶ, Ἀθήνα 1948, ἀνάτυπο ἀπὸ τὴν «Ἀγγλοελληνικὴ Ἐπιθεώρηση».

² Μία ἀπὸ τίεσ παραδόσειεσ, πού τὴν νομίζω μεταγενέστερη ἐπεξεργασία τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου, φαίνεται νὰ ἔχη μερικὰ παραγεμίματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐτέλεμησα νὰ ὀρθώσω ὄλα. (Εἶναι ὃ κώδικασ πού ὀνοματίζεται πιὸ κάτω Γ.).

- Καὶ ποῖον γένος ὡς ἔσεῖς ἐστάθη φωτισμένον
εἰς τὴν σοφίαν, δύναμιν, κ' εἰς ὄλα ξακουσμένον·
Πῶς νῦν ἐκαταστήσατε τὴν φωτεινὴν Ἑλλάδα!
Βαβαί! ὡς ἓνα σκέλεθρον, ὡς σκοτεινὴν λαμπάδα!
Ἵμίλει, φίλτατε Γραικέ, εἰπέ μας τὴν αἰτίαν· 15
μὴ κρύψῃς τίποτες ἡμῶν, λύε τὴν ἀπορίαν.
- Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝ Ρωσσαγγλογάλλοι,
Ἑλλάς, καὶ ὄχι ἄλλη,
ἦτον, ὡς λέετε, τόσον μεγάλη.
Νῦν δὲ ἀθλία 20
καὶ ἀναξία,
ἀφ' οὗτου ἄρχισεν ἡ ἀμαθία.
Ὅσ' ἠμποροῦσι
νὰ τὴν ξυπνοῦσι
τοῦτ' εἰς τὸ χειρόν τὴν ὁδηγοῦσι. 25
Αὐτὴ στενάζει,
τὰ τέκνα κράζει,
στὸ νὰ προκόπτουν ὄλα προστάζει.
Καὶ τότε ἐλπίζει
ὅτι κερδίζει· 30
ἐκεῖν' ὁπού' ἔχει νῦν τὴν φλογίζει.
Μὰ τίς τολμήσει
μ' ἀληθῆ κλίσι
σ' ἐλευθερίαν νὰ τὴν κινήσῃ;
Ὅστις τολμήσῃ 35
νὰ τὴν ξυπνήσῃ
πάγει στὸν Ἄδην χωρὶς τινα κρίσιν.
- ΟΛΟΙ Καὶ πῶς μᾶς εἶπες πρὸ μικροῦ πῶς κείνοι ποῦ ἠμποροῦσι
νὰ τὴν ἐλευθερώσωσι κακῶς τὴν ὁδηγοῦσι,
καὶ τώρα μᾶς ἀπέδειξες πῶς δὲν τολμᾷ κανένας, 40
καὶ ὅστις τολμήσῃ χάνεται, καὶ σιωπᾷ καθέννας·
Ποῖοι εἶν' οἱ πρῶτοι, ὁπού' ἠμποροῦν καὶ δὲν τὴν λευθεροῦσι,
κ' οἱ δεῦτεροι ποῦ δὲν τολμοῦν οὔτε νὰ τὸ εἰποῦσι;
- Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝ Ἐναν δὲν λέγω,
κ' οὐδένα ψέγω· 45
δὲν ὑποφέρω πάντα νὰ κλαίγω.

- Φιλανθρωπότης,
μισανθρωπότης,
εἰς ποῖον εἶναι ἰδέτ' ἐν πρώτοις.
- Κρίνατε ὁμῶς 50
πολλὰ εὐνόμῶς
εἰς τίνα πρέπει οὗτος ὁ μῶμος.
- Ἴδού τὸ θεῖον
ἱερατεῖον·
αὐτὸ γὰρ ἔχει νῦν τὸ πρωτεῖον. 55
- Ρωτήσατέ το,
ἀκούσατέ το,
κ' εὐθύς θὰ δῆτε τὸ γαμπινέτο.
- Κ' ἐγὼ ὑποφέρω 60
ἀπὸ ἐκεῖνο,
ἕως θανάτου, τὸ ἱερατεῖον,
καὶ ἀπὸ ἄλλους,
μικροῦς, μεγάλους,
καὶ τῆς Ἑλλάδος σφοδροῦς ἀντιπάλους.
- Ὅθεν βαλθῆτε, 65
μὴν ἀμελῆτε,
κι ἀπὸ τοὺς πρώτους βεβαιωθῆτε.
- ΑΝΑΜΕΤ. ΤΩΝ Φρόνιμα μᾶς ὠμίλησε ἐτοῦτος ὁ φιλέλλην.
Λοιπὸν ἄς ἐρωτήσωμεν κείνον ποῦ παραγγέλλει.
- ΓΑΛΛΟΣ Ἴδού ἄς ἐρωτήσωμεν τοῦτον τὸν πολυγένην· 70
μητροπολίτης φαίνεται, κάμνει τὸν Δημοσθένην.
Σ' αὐτὸν θέλει γνωρίσωμεν τὸν ζῆλον τῆς Γραικίας,
ἂν εἶναι φιλελεύθερος ἢ φίλος τυραννίας.
Χαῖρε, πανιερώτατε καὶ γένος τῆς Γραικίας,
πῶς ὑποφέρεῖς τὸν ζυγὸν τῆς Τούρκων τυραννίας; 75
Γιατὶ ἐκαταντήσατε τὴν φωτεινὴν Ἑλλάδα
ἀθλίαν, κακορρίζικην καὶ ὡς σθηστὴν λαμπάδα;
- Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ Νὰ ἔχετε, τέκνα τὴν εὐχὴν μου,
κι ἀκούσατε τὴν ἀπόκρισίν μου:
Ἐγὼ τὸν ζυγὸν δὲν τὸν γνωρίζω, 80
οὔτε ξεύρω νὰ τὸν νομίζω.
Τρώγω καὶ πίνω μὲ εὐθυμίαν,

δὲν ὑποφέρω τὴν τυραννίαν. Τότε ὑποφέρω ἀδημονίαν, ὅταν μὲ βλάπτουν στὴν ἐπαρχίαν.	85
Αὐτὴ τοῦ Τούρκου ἢ τυραννία σὲ μένα εἶναι ζωὴ μακαρία. Τὸ ράσον τοῦτο ἀφοῦ ἐφόρεσα, ζυγὸν κανένα ἐγὼ δὲν ἐγνώρισα.	
Δύο ποθῶ, ναί, μὰ τὲς εἰκόνες, ἄσπρα πολλὰ καὶ καλὲς κοκόνες. Περὶ δὲ τῆς Ἑλλάδος, ποῦ λέτε, ὀλίγον μὲ μέλει, ἂν τυραννιέται.	90
Ἄν βαστάζῃ χωρὶς νὰ στενάζῃ, ὄλες τὲς ἁμαρτίες ἐβγάζει.	95
Ἡμεῖς πάντα τοὺς ἑομολογοῦμεν, εἰς τὰ ψυχικὰ τοὺς νοθετοῦμεν, πίστιν νὰ ἔχουν στὸν βασιλέα καὶ σέβας εἰς τὸν ἀρχιερέα, στὸν Τούρκον τ' ἄσπρα νὰ μὴ λυποῦνται, τὶ τὴν ψυχὴν των τότε ὠφελοῦνται· καὶ ἀρχιερέων παρρησίες, καὶ παπᾶδων πολλὰς λειτουργίες.	100
Ὁ πνευματικὸς τοὺς διορίζει πὼς πρέπει καθεὶς νὰ δευτερίζῃ.	105
Αὐτοὶ ἄρχισαν νὰ παρακοῦσι, κι ὄλοι λευθερίαν φρονοῦσι. Διὰ τοῦτο κ' ἡμεῖς συμφωνοῦμεν, ὁμοῦ μὲ Τούρκους καὶ τοὺς βαροῦμεν, ἐπειδὴ ὄλοι μας τὸ θεωροῦμεν πὼς θέλει λείψει ὅ,τι βαστοῦμεν.	110
Χριστός, μᾶς λέγουν, θέλει λευθερίην ἡμεῖς δ' ἔχομεν τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν. Μὲ θλίβει ἢ μικρὴ ἐπαρχία, ἐλπίζω δ' ἄλλην, πλέον πλουσία·	115
ἔχω πασάδες καὶ τοὺς ἐλτζήδες, καὶ εἶναι σίγουρες αἱ ἐλπίδες. Καὶ οἱ κοκόνες εἶναι μέγα θαῦμα, εὐκολόνουν γὰρ τὸ κάθε πρᾶγμα. Φθάνει γοῦν ἢ τόση ἀπολογία, ἰδοῦ γυνὴ φέρει παρρησία.	120

ΑΝΑΜΕΤ. ΤΩΝ	᾿Ω δυστυχία τῶν Γραικῶν, γένος πεπλανημένον, πόσα κακὰ ὑποφέρετε ἐκ τῶν ἱερωμένων!	
ΡΩΣΣΟΣ	Καὶ τί καλὰ ἐκάμαμεν ἡμεῖς εἰς τὴν Ρωσσίαν· ὄλους τοὺς ἐπροστάξαμεν νὰ ζοῦν στὴν μοναξίαν.	125
ΑΓΓΛΟΣ	Καὶ ἡμεῖς ἀποφασίσαμεν τοῦ Πάπα κάθε χρόνον τὸ εἶδωλον νὰ καίωμεν χωρὶς κανένα πόνον.	
ΓΑΛΛΟΣ	Καὶ ἡμεῖς τὸν ἐγκρεμνίσσαμεν καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν θρόνον καὶ παίγνιον τὸν δείξαμεν στὸν κόσμον κι ὄχι Κρόνον.	
ΡΩΣΣΟΣ	Ἴδου ἓνας ποῦ ἔρχεται, καὶ τίς τότε γνωρίζει ; Φορεῖ σαμουροκάλπακον καὶ ἀγάλια βηματίζει. Πρίγκιψ Βλαχίας φαίνεται, βέβαια καὶ δὲ σφάλλω· μὲ δόξαν φέρεται πολλὴν καὶ τύφον τε μεγάλον. Νέος αὐθέντης ἔγινε καὶ πάγει στὴν Βλαχίαν, γιὰ νὰ γυμνώσῃ τὸν λαὸν χωρὶς φιλανθρωπίαν.	130 135
ΑΓΓΛΟΣ	Πᾶμε νὰ ἐρωτήσωμεν, νὰ ἴδοῦμε τί φρονάει, ἂν τυραννίαν χαίρεται ἢ πάτρην ἀγαπάει.	
ΟΛΟΙ	Σὲ χαιρετοῦμε, Ἡγεμῶν, μὲ τὸ προσήκον σέβας, Ἐλλάδος γόνε ἄριστε, κοινῶς δὲ καὶ τῆς Εὐδας. Σοὶ συγχαιρόμεθα πολλὰ τὴν νέαν αὐθεντίαν μακρόβιον κ' ἐλεύθερον εἰς ὄλην τὴν Γραικίαν, ἣτις στενάζει, κόπτεται, ἔχασε τὴν πνοήν της, καὶ τὰ πολλὰ τὰ βάσανα ἔπαυσαν τὴν ζωὴν της. Τὰς χεῖρας της ἐξάπλωσεν σὲ σᾶς τοὺς ἀπογόνους, ὡς δυναμένους, βέβαια, νὰ σθήσητε τοὺς πόνους. Ποτὲ δὲν τὸ ἐλπίζαμε πὼς θέλ' ἀμεληθῆτε, ἀλλὰ μὲ τόλμην τοὺς ἐχθροὺς θέλει ἐκδικηθῆτε.	140 145
ΠΡΙΓΚΙΨ	Ἄντιχαίρετε, ὦ ξένοι, ἢ εὐχὴ κάτω ἄς μένη. Τοῦτα ποῦ ἔσεις μοῦ λέτε, φλόγα στὴν καρδιά μου φέρτε. Τῆς Ἐλλάδος λευθερία εἰς ἐμὲ εἶναι πτωχεία. Τότε ἢ παροῦσα δόξα οἰεῖ, φέρει τόσα τόξα. Σκλάβος εἶμαι δοξασμένος,	150 155

ἀπ' τοὺς Τούρκους ἀγαπημένος·
 πρέπει ἐγὼ ἐξ ἐναντίας,
 ὡς πιστὸς πάσης Τουρκίας,
 τὴν Ἑλλάδα ν' ἀφανίζω 160
 καὶ τοὺς Τούρκους νὰ δωρίζω.
 Τότε ἤμπορῶ νὰ ζήσω,
 ὅταν τοὺς Γραικοὺς ἐκδύσω.
 Φίλοι, ἡ ἐλευθερία
 εἶν' κοινὴ συγκοινωνία. 165
 Πλούσιος, πτωχὸς καὶ πέννης
 φαίνεται ἄλλος Δημοσθένης·
 εἰς αὐτὴν ὅλοι προστάζουν,
 σοφοί, δίκαιοι ἐτάζουν.
 Μὰ ἡ δόξα ἡ ἐδική μου 170
 τέρπει μόνον τὴν ψυχὴν μου.
 Ἔχω ἔλους ὑπὸ χεῖρα,
 μὲ τρομάζει κάθε χήρα.
 Μ' ἀν' ὁ Τούρκος μᾶς δικάζει,
 καὶ ὡς πρόβατα μᾶς σφάζει, 175
 φθάνει ὅσον ἐντροφυόμε,
 πάλιν ἡμεῖς τὸν ἀγαποῦμε.
 Βρήκαμε τὸ ἱατρικὸν μας,
 νὰ ἴγωμ' ἀπ' τὸν θάνατόν μας·
 ὅταν τοὺς Γραικοὺς γυμνοῦμεν
 καὶ τὰ ἄσπρα τοὺς μαδοῦμεν, 180
 εἰς τὴν Πόρταν τὰ δωροῦμεν,
 καὶ οὕτω τὴν ζωὴν λυτροῦμεν.
 Ποτίζομεν καὶ τὴν αὐλήν,
 γλυτώνομε καὶ τὴν ζωὴν. 185
 Οἱ προπάτορές μας πρῶτα
 δὲν ἐλάβαν τέτοια φῶτα·
 ζοῦσαν πλὴθ' ταπεινωμένοι
 καὶ εἰς τὸ γένος πλὴθ' δοσμένοι.
 Εἰς ἐτοῦτο τὸ βραβεῖον 190
 νὰ μᾶς ζῆ τὸ ἱερατεῖον,
 ποὺ μᾶς ἀνοιξε τὰ μάτια,
 καὶ ἔχομε χρυσὰ μακάτια.
 Φίλοι, συγχωρήσατέ μοι,
 θεὸς νὰ πάγω στὸ χαρέμι· 195
 εἶδα, μπῆκα ἕνας Δεσπότης,

- πού'ν' τῆς Δόμνας χρυσοδότης·
φέρει, βέβαια, σολδία,
για νὰ λάβῃ ἐπαρχία.
Ἵγιαίνετε δμάδι, 200
φίλοι μου Ρωσσαγγλογάλλοι.
- ANAMET. TQN Ἴδου ποὺ ἐρωτήσαμε καὶ τοῦτον τὸν πολίτην,
καὶ ὁμοιον τὸν εὔρομεν ὡς τὸν Μητροπολίτην.
Πρέπει νὰ ἐρωτήσωμεν ἄλλον κανένα τάγμα,
ἴσως καὶ ἐπιτύχωμε διάφορον τὸ πρᾶγμα. 205
Ἴδου τοῦτος ὁ σοβαρὸς κι ὄλος ἀνησυχίας,
βέβαια, θλίψις τὸν κρατεῖ τῆς Τούρκων τυραννίας.
Συλλογισμένος περπατεῖ καὶ μυστικά μιλάει·
μήπως τοῦ γένους του κακὰ πρὸς ἕνα τὰ μετράει ;
- ΟΛΟΙ Χαίρε, Γραικὲ πραγματευτὰ καὶ φίλε τῆς πατρίδος, 210
ἐλευθερίας πρόμαχε καὶ ἐχθρὲ τῆς τυραννίδος.
Σὲ βλέπομεν ἀνήσυχον καὶ σφόδρα λυπημένον·
ἴσως ἐσὺ αἰσθάνεσαι ζυγὸν τὸν βρωμισμένον.
Ἔσεῖς, βέβαια, δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ σκλαβωθῆτε,
ἀλλ' ὥσπερ καὶ οἱ πρὸ ὑμῶν ἐλεύθερα νὰ ζῆτε, 215
νὰ λάμπετε στὴν ἀρετὴν, σοφίαν καὶ ἀνδρείαν,
ὡς οἱ προπάτορες ὑμῶν, καὶ στὴν ἐλευθερίαν.
Ἄλλ' ἂν ἀπὸ ἀμέλειαν καὶ ἀπὸ πολλὰς αἰτίας
ἐπέσατε εἰς τὸν ζυγὸν τῆς Τούρκων τυραννίας,
πάλιν μπορείτε εὐκόλα νὰ ἔλθητε στὰ πρῶτα, 220
ἂν τὸν ζυγὸν συντρίψητε καὶ λάθητε τὰ φῶτα.
- ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗΣ Χαίρετε καὶ σεῖς, φίλοι καὶ περιηγηταί,
βλέπω κ' εἴσθε τῷ ὄντι πατρίδος ζηλωταί.
Ἐγὼ γιὰ τὴν Γραικίαν δὲν εἶχα στοχασμόν,
μὲ ὄλον ὅπου φέρει ζυγὸν τυραννικόν· 225
ἀλλὰ πάντα προσμένω ἀπὸ τὴν Μπαρμπαριά
καράβια φορτωμένα καὶ ἀπὸ τὴ Φραγκιά·
εἰν' ἡμέρες δὲν τὰ βλέπω, γιὰ νὰ ἀναπαυθῶ.
Γιὰ τοῦτο συλλογοῦμαι χωρὶς νὰ κοιμηθῶ.
Τὸ γένος μου τὸ κλαίω, ὅτ' εἶναι στὸν ζυγόν, 230
μὰ διὰ ἐλευθερίαν δὲν δίδω ὄβολόν·
στὸν Τούρκον τὰ σκορπίζω, χωρὶς νὰ τὰ ψηφῶ,
τὴν σκέπην του νὰ ἔχω κ' ἐχθροὺς νὰ πολεμῶ.
Ἐγὼ ἄσπρα δανείζω εἰς ἕσους ἀγρικῶ,

- ὅτι ἔχω νὰ τὰ λάβω μὲ κέρδος ἀρκετό· 235
 μὰ ἔταν ἐγνωρίζω πὼς δὲν τὰ ἀθγατῶ,
 τότε βαθιὰ τὰ θάπτω κι οὐδὲ τὰ μαρτυρῶ.
 Εἶναι τινὲς δέ, πάλιν, ὅπου πολλὰ πετοῦν
 εἰς γένος καὶ σχολεῖα, γιὰ νὰ τοὺς ἐξυπνοῦν·
 ἀλλ' οὔτοι εἰν' ὀλίγοι, τὰ ἄσπρα των δὲν ἀρκοῦν, 240
 διὰ νὰ ἀπολαύσουσιν ἐκεῖνο π' ἀγαποῦν.
 Ἡμεῖς, τὸ πλεῖστον μέρος ἐκ τῶν πραγματευτῶν,
 θέλομεν πάντα ἄσπρα, κι ἄς ἔχομεν ζυγόν·
 τὰ πλούτη μᾶς εὐφραίνουσι καὶ μᾶς παρηγοροῦν,
 κι οὐδέποτε τοῦ Τούρκου τὰ βάρη μᾶς 'νοχλοῦν. 245
- ANAMET. TON** Τέλος ἡμεῖς δὲν βρίσκομεν κανένα φιλοπάτριν,
 καθένα τὸν ἀκούομεν πρόθυμον τουρκολάττην·
 λοιπὸν ματαίως τρέφομεν διὰ τοὺς Γραικοὺς ἐλπίδα,
 πὼς θέλ' ἀποτινάξουσι Τούρκου τὴν τυραννίδα.
 Ἄς πλησιάζωμεν κοντά, νὰ ἰδοῦμεν καὶ τί λέγει 250
 ἐκεῖνος ὁ ὑπέροφρος, ὅπου κινεῖ τὸ χέρι.
 Φαίνεται ὄλος σοβαρός, καὶ ὄλος εἰς φροντίδες·
 αὐτοὺς οἱ Τούρκοι συνηθοῦν νὰ λὲν κοτζαμπασήδες.
 Γεῖά σου, χαρά σου, προεστέ, γιὰτί εἶσαι συγχισμένος;
 Καὶ τίς σὲ κακοποίησε καὶ στέκεις λυπημένος; 255
- ΚΟΤΖΑΜΠΑΣΗΣ** Ἄχ τὸ γένος μου πολλὰ μὲ κατατρέχει,
 μοὶ λέγει τάχα πὼς τ' ἄρπαξα τὰ ἔχει·
 ἐγὼ ἐστάθην τρεῖς χρόνους στὴν ἀξίαν,
 κι ὡς ἤθελα ἐβάσταξα τὴν ἐπαρχίαν·
 ἔδειχνα εἰς ὄλους πὼς εἶμαι εὐεργέτης, 260
 οὐδεὶς δ' ἐτόλμα νὰ φανῆ ὡς προπέτης.
 Ἐὰν πολλ' ἄσπρα τοὺς ἄρπαξα βιαίως,
 πάλιν στοὺς Τούρκους τὰ ἴδωσα διὰ χρέος.
 Τοὺς πτωχοὺς σκληρὰ τοὺς τυρανοῦσα,
 ὅμως τοὺς Τούρκους πολλὰ τοὺς ἀγαποῦσα. 265
 Καὶ ὅστις Ἑλλήν Τούρκον ἐκαταλάλει,
 τὸν ἐπρόδιδα, νὰ βάλουν γνῶσ' οἱ ἄλλοι.
 Τόσον ἐστάθην πιστὸς εἰς τὸ δεδλέτι,
 ὡς οὐδεὶς ἄλλος τιμῶν τὸν Μωχαμέτη.
 Καλὰ ἐζούσα, κι ὄλους τοὺς ἐκδικούσα, 270
 ἀλλ' ἕνας ἄλλος, ὅπου ἐγὼ μισοῦσα,
 μὲ μέσ' ἀγάδων μ' ἐπῆρε τὴν ἀξίαν·

- αὐτοῦ νῦν πάσχω νὰ σθύσω τὴν οἰκίαν.
 Ἔχω κ' ἐγὼ πολλὰ μέσα ἀγάδες,
 νὰ ἀφανίσω καὶ ἄλλους τοὺς ραγιάδες. 275
 Θέλω τοὺς κάμει τίς εἶμαι νὰ γνωρίσουν,
 μικροί, μεγάλοι, γιὰ νὰ μὲ προσκυνήσουν·
 κοινῶς γὰρ ἄλλοι λέγουν γιὰ νὰ μὲ ψήσουν,
 καὶ ἄλλοι φωνάζουν κάλλιο νὰ μὲ φουρκίσουν.
 Αὐτό, φίλοι, τὸ παράπονον ἔχω, 280
 καὶ εἰς τοὺς Τούρκους διὰ τοῦτο προστρέχω.
- ΓΑΛΛΟΣ Οὐαί σοι, τάλαινα Ἑλλάς, τί σ' ἔμελλε νὰ πάθῃς!
 Ἀπὸ τυράννους καὶ ἐχθροὺς ὦ πῶς ἐκατεστάθῃς!
 Ἐένοι σ' ἀκοῦν, στενάζουσι καὶ συνθρηγοῦν μαζί σου,
 καὶ τὰ δικά σου τὰ παιδιὰ ἀυξάνουν τὴν πληγὴ σου! 285
- ΑΓΓΛΟΣ Ὅστις τὰ πάντα θαυμαστά ἔργα τῆς ἐρευνήσης,
 καὶ τώρα δὲ νὰ τὴν ἴδῃ, καὶ πῶς νὰ μὴν ραγίσῃ;
 Αὐτὴ ἄλλους μᾶς φώτισε μὲ τὰ συγγράμματά της,
 κ' ἡμεῖς πάντα μιμούμεθα τέκνα τὰ παλαιὰ της.
- ΡΩΣΣΟΣ Πολλὰ θαυμάζω καὶ ἀπορῶ τοὺς Ἑλληνας τοὺς πρώτους 290
 εἰς τὴν σοφίαν, δύναμιν καὶ εἰς ἄλλους τῶν τοὺς τρόπους·
 ἐὰν ἡμεῖς δὲν βρίσκामεν κείνων τὰς ἐρμηνείας,
 ἀλοίμονον, δὲν φθάναμε εἰς τέτοιας εὐτυχίας.
 (Φεύγουν, καὶ εἰς τὴν στράταν συναπαντοῦν τὴν Ἑλλάδα.)
- ΑΓΓΛΟΣ Ρῶσσε καὶ Γάλλε, βλέπετε ἐκείνην τὴν γυναῖκα;
 Ἄραγε τί νὰ ἔπαθεν ἢ δυστυχὴς ἢ Γραίκα;
 295
 Ἐυπόλυτη, ἀκτένιστη καὶ ἄλη πληγωμένη,
 καὶ μέσα εἰς τὰ δάκρυα ἄλη βεθυισμένη.
 Ἄς πλησιάσωμε σιμὰ νὰ ἴδωμε τί ἔχει,
 καὶ κάθε ἕνας ἀπ' ἡμᾶς τὴν βοηθεῖ ὡς θέλει.
- ΓΑΛΛΟΣ Βαβαί, τί λύπη, τί φθορὰ εἶν' εἰς τοῦτο τὸ σῶμα!
 Τέτοιες πληγές, τέτοιες σπαθιές, ἐγὼ δὲν εἶδ' ἀκόμα.
 Τὰ αἵματά της ἔγιναν μιὰ φοβερὰ πλημμύρα.
 Ὡ δυστυχὴς Ἑλληνίσσα, πῶς σ' εὔρε τέτοια μοῖρα;
 Καὶ ποῖα ἄλλη ὡς ἐσὺ βαστοῦσε αὐτοὺς τοὺς πόνους,
 νὰ μὴ ποθνήσκῃ παρευθός, μὰ νὰ ἔχη ἀκόμη τόνους; 300
- ΡΩΣΣΟΣ Οὐαί! Τὸ στήθος τῆς κτυπᾷ καὶ τὰ μαλλιά μαδίζει,
 καὶ μετ' αὐτὰ τὰ δάκρυα καὶ τὰς πληγὰς σφογγίζει,

- Κοιτάξετε τοὺς πόδας τῆς· εἰν' ἄλυσοδεμένοι
καὶ οἱ μαστοὶ τῆς παντελῶς εἰν' καταξηραμένοι.
Γυνὴ μεγάλη φαίνεται, γεμάτη ἀπὸ σοφίαν, 310
καὶ σῶμα ἔχει ἥρωικὸν καὶ φυσιογνωμίαν.
Γιὰ στοχασθῆτε, φίλοι μου, Τούρκου τὴν τυραννίδα,
πόσον σκληρὰ ἐσπάραξε τούτην τὴν Ἑλληνίδα!
- ΑΓΓΛΟΣ Ἐς τὴν ρωτήσωμεν, λοιπόν, νὰ μᾶς εἰπῆ τὰ πάθη.
- ΡΩΣΣΟΣ Καλὸν εἶναι νὰ μάθωμε τὸ πρᾶγμα πῶς ἐστάθη. 315
- ΓΑΛΛΟΣ Αὐτὸ κ' ἐγὼ πολλὰ ποθῶ
κ' εἶμαι περίεργος νὰ ἰδῶ
- ΟΛΟΙ Χαῖρε, κυρία Ἑλληνίς· γιατί' εἶσαι πληγωμένη,
ἄμορφη καὶ ταλαίπωρη καὶ τόσον τρομασμένη;
Ἐξήγησόν μας φανερὰ τὰ τόσα βάσανά σου 320
καὶ κάμε μας, παρακαλῶ, γνωστὸν καὶ τ' ὄνομά σου.
- Η ΕΛΛΑΣ Τὸ ὄνομά μου εἰν' Ἑλλάς, κοινῶς δὲ καὶ Γραικία,
ἢ πρὶν λαμπρὰ καὶ ἐνδοξος, τώρα δὲ παναθλία.
Ἐσεῖς δέ, ξένοι, τίνε ἐστέ, καὶ πῶς ἤλθατε ὧδε;
Τίς ἢ πατρίς καὶ γένος σας καὶ ὁ σκοπός σας τόσδε; 325
- ΡΩΣΣΟΣ Γάλλος οὗτος, ἐγὼ δὲ Ρῶσσος, Ἑγγλέζος δ' ἐκεῖνος,
Πετροπολίτης εἶμαι ἐγώ, κ' ἐκεῖνος Παριζῖνος.
Μητροπολίτην εὕρομεν καὶ Μπέη τῆς Βλαχίας,
πραγματευτὴν καὶ προεστὸν φίλον τῆς τυραννίας.
- Η ΕΛΛΑΣ Γένη σκληρὰ καὶ ὑπουλα, φυλαὶ γεμᾶται δόλον, 320
μὴ λέτε πρόφασες ψευδεῖς, μὲ φέρετε γὰρ πόνον.
Ἀρχιερεῖς καὶ μπέηδες καὶ προεστοὺς τυράννους,
λέτε πῶς τοὺς εὐρήκατε βλοῦς Μωαμετάνους·
τοῦτο πρῶς δὲν ἔπρεπε ἵνα σᾶς ἐνοχλήσῃ
καὶ πότ' αὐτοὶ ἠγάπησαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσι; 335
- (τῷ Ρῶσσω)
- Ἐὰν καλοὺς ἠγνορίζετε αὐτοὺς τοὺς καλογήρους,
καὶ ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας πολλοὺς, ὡσὰν αὐτοὺς ὁμοίους,
ποτὲ δὲν τοὺς ἐστέλνετε νὰ ζοῦν στὸ μοναστήρι,
οὔτε τοὺς ἄρχοντας αὐτοὺς ὁμοίως στὸ Σιμπίρι.

(τῷ Γάλλῳ)

Μὰ κ' ἐσύ, Γάλλε, θαυμάζεις ; 340
Φαίνεται μοι πὼς με παίζεις.

Ἄν ἔσεῖς αὐτῶν τὴν δόξα
δὲν γκρεμίζατε μὲ τόξα,
κι ἂν δὲν στοῦνταν γιουλοτίνα,
σεῖς ἐχάνασθε ἀπ' τὴν πείνα. 345

(τῷ Ἄγγλῳ)

Ἐάν ἔσεῖς τὸν Πάπαν γνωρίζετε καλόν,
γιατί τὸν κάθε χρόνον τὸν καίετε πλαστόν ;
Λοιπὸν μὴν ἀπορεῖτε πὼς εἶναι ὀπαδοί,
καθένας τὸ γνωρίζει, καὶ μέσα τὸν πονεῖ.

(εἰς τοὺς τρεῖς)

Τὰς πληγὰς καὶ τραύματά μου, 350
ποῦ μοῦ δίδουν τὰ παιδιὰ μου,
ἴσως ἔχουν καὶ αἰτίαν
ὅτι γίνονται μὲ βίαν.

Πὼς δὲ νὰ ἀλησμονήσω
καὶ παντοῦ νὰ μὴ κηρύσσω 355
ὅτι εἶσθ' ἔσεῖς αἰτία
ὅπου φέρω ἴγῳ μυρία ;

Βλέπετε τούτας τὰς πληγὰς, ποῦ ἔχω στὸ κεφάλι,
καὶ ἄλλας πάνω στὴν καρδιά, μία κοντὰ στὴν ἄλλη ;
Ὅλας ἴπὸ σᾶς τὰς ἔλαβα χωρὶς φιλανθρωπίαν. 360
Σ' ἐμὲ τὴν εὐεργέτιν σας δεῖξατ' ἀχαριστίαν.

Τρεῖς μάχες Ρώσσης κήρυξεν ἐνάντιον Τουρκίας,
τὰ τέκνα μου ἐσύναξεν ἀπὸ πολλὰς οἰκίας,
ἐγγράφως τὰ υπέσχετο γιὰ νὰ τὰ λευθερώσῃ,
μὰ ὁ σκοπὸς του ἀπέβλεπε σκληρὰ νὰ τὰ σκλαθώσῃ. 365
Δὲν ἔφθασε ποῦ ἴσφαγγησαν τόσ' Ἑλληνας μαζί του,
ἀλλ' ἔσθῃσε κι ἄλλους πολλοὺς ἡσύχως τὸ σπαθὶ του.

Ἄρχισε καὶ ἡ Γαλλία
νὰ κηρύττῃ ἐλευθερία·
ἔφθασε στὰ σύνορά μου, 370
κ' ἠῤῥῆξε τὰ βάσανά μου.

Ἔθριζε τὴν τυραννία,
μὰ διψοῦσε γιὰ σολδία.
Ἡ Ρωσία κ' ἡ Ἄγγλία,

βλέποντάς τους στήν Τουρκία, ἔτρεξαν νά τοὺς ἐξώσουν, για νά μή με λευθερώσουν. Τρέχει ἡ μία πληρωμένη καὶ ἡ ἄλλη κομπασμένη τοὺς Ἀγαρηνοὺς νά σώσουν καὶ ἐμὲ νά θανατώσουν.	375
Δὲν εἶσθ' ἐσεῖς ποὺ λάβετε τόσα μεγάλα φῶτα ἀπὸ τὰς βίβλους τῶν σοφῶν, ποὺ ἔταν παιδιὰ μου πρῶτα ; Καὶ ἂν ἐσεῖς δὲν εἴχετε κείνων τὰς ἐρμηνείας, ἀκόμη ἤθελ' εὐρίσκεστε δοῦλοι τῆς ἀμαθείας.	380
Καὶ πάλιν ἂν μὲ βγάζετε ἀπὸ τὴν τυραννίαν, εὐθὺς αἱ Μοῦσαι ἔσουςι νέαν φιλοσοφίαν' καὶ τότε ἐσεῖς μανθάνετε πολλὰ, ποὺ δὲν νοεῖτε, ἀπὸ τὰ τέκνα μου αὐτά, ποὺ τώρα τυραννεῖτε.	385
Μὰ ποῦ φιλάνθρωπία ; Λεῖπει ἀπὸ σᾶς φιλία. Τρέχει ἡ κακία. Λόγῳ φωνεῖτε πὼς μὲ πονεῖτε, ἔργῳ δὲ τὸν ἀφανισμόν μου ποθεῖτε.	390
Ὡ τῆς ἀπανθρωπίας κι ἀχαριστίας καὶ τῆς ὑμῶν ἄκρας ἀπονίας !	395

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Ἡ ἀποκατάσταση, τὴν ὁποία παρουσιάζω ἐδῶ, στηρίζεται στὰ ἀκόλουθα χειρόγραφα ἢ ἔντυπα : **A**, Leake, *Researches in Greece*, Λονδῖνο 1814, σσ. 140 - 154. — **Δ**, ἔκδοση μέρους τοῦ ἔργου, ὅπως σώζεται σὲ μεταγενέστερο χειρόγραφο στὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀπὸ τὸν Εὐλόγιο Κουρίλα, π. Θεσσαλικά Χρονικά, Ἀθήνα 3 (1933) 3 κέ καὶ 214. — **B**, χειρόγραφο τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, Add. Ms 36457, ἀπὸ τὸ ἀρχειο τοῦ Hobhouse. — **Γ**, χειρόγραφο, ποὺ ἀνῆκε στὴν συλλογὴ Κρίνου καὶ προέρχεται ἴσως ἀπὸ τὸ ἀρχειο τοῦ Ψαλῖδα· σήμερα πρέπει νὰ βρισκεταί στὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, μὲ τὸ τελευταῖο αὐτό. Ὅσες ἄλλες τμηματικὲς δημοσιεύσεις γνωρίζουμε (Βύρων, Hobhouse, Kind), δὲν ἀντιπροσωπεύουν ἄλλη παράδοση ἀπὸ ἐκεῖνες τίς ὁποῖες ἐχρησιμοποίησα.

Καμμία παράδοση δὲν διέσωσε ἀκέραιο τὸ κείμενο· ὡστόσο ἡ ἐναλλαγή τῶν στίχων, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀκόλουθο πίνακα, ἐξασφαλίζει

γενικά τὴν συνοχὴν στὴν παράδοση, μὲ ἐξαιρέσεις μετὰ τοὺς στίχους 155, 183, 329. Στὶς τρεῖς αὐτὲς περιπτώσεις δὲν ἔχουμε τεκμήριο ἐξωτερικὸ γιὰ τὴν συνοχὴν. Ὅμως ἡ ἔκταση τῶν λόγων καὶ ἡ διαδοχὴ τῶν ἔννοιων ὀδηγοῦν στὴν γνώμη, ὅτι ἐνδεχόμενον εἶναι νὰ μὴν λείπει κάτι οὕτε στὶς τρεῖς αὐτὲς θέσεις.

Ἐνάντια στὰ τέσσερα χειρόγραφα, ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρουν, οἱ στίχοι ἐμφανίζονται τὴν ἀκόλουθη κατανομή: **A** 1-10, 17-25, 65-67, 70-71, 74-79, 88-121, 148, 152-153, 178-181, 184-191, 194-201, 206-209, 224-229, 234-247, 250-263, 276-281, 284-285, 350-357, 362-398.— **B** 1-4, 7-31, 35-101, 122-153, 156-181, 184-221, 288-329.— **Γ** 1-22, 26-41, 44-155, 158-183, 186-253, 256-283, 286-321, 330-345, 350-353, 356-395.— **Δ** 70-155, 158-181, 184-185, 253-255, 282-325, 336-394, 396-398.— Τοῦτο σημαίνει ὅτι: ὁ κώδικας **A** ἔχει στίχους 178, ποὺ ὅλοι ξαναβρίσκονται καὶ σὲ ἄλλες παραδόσεις· ὁ **B** στίχους 234, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους 11 ποὺ δὲν βρίσκονται ἄλλοῦ, ὁ **Γ** 368 μὲ 28 νέους, καὶ ὁ **Δ** 221, μὲ νέους στίχους 4.

Στὴν παρουσίαση αὐτὴν ἢ στίξην, τὰ κεφαλαῖα, ἢ ὀρθογραφία εἶναι τοῦ ἐκδότη. Τὰ «τοῦ δράματος πρόσωπα» ἀφομοιώθηκαν καὶ αὐτά, χωρὶς νὰ προσπαθῆσω νὰ ἀφανίσω τὴν ἀπουσία ἐκείνου, ποὺ θὰ ὀνομάζουμε «σκηνικὴ συνείδηση» ἀπὸ τὸν στιχουργό: «Ρωσσαγγλογάλλος», «Ὅλοι», «Ἐένος», «Ἀναμεταξύ τους» εἶναι γραφές, ποὺ ἐκφράζουν κάτι ἐνάντια σὲ πρόσωπα καὶ σὲ σκηνικὲς ὁδηγίες.

Ἐπεδίωξα νὰ μὴν βαρύνω ἀδικαιολόγητα τὸ ὑπόμνημα. Παραθέτω ὅ,τι χρειάζεται γιὰ νὰ ὑποστηρίξω τὶς γραφές μου, καὶ, ἰδιαίτερα προκειμένου γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ χειρογράφου **Δ**, ἐπιπλέον μερικὰ χαρακτηριστικὰ σφάλματα, ποὺ δείχνουν ὅτι πρέπει νὰ τὴν συμβουλευόμαστε μὲ δυσπιστία. Μὲ δυσπιστία, ἄλλωστε, γιατί ἐκφράζει, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὸ ὑπόμνημα, μεταγενέστερη ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου, πρέπει νὰ ἀποβλέπουμε καὶ στὶς γραφές τοῦ χειρογράφου **Γ**. Ὅσο γιὰ τὶς γραφές τῶν **A** καὶ **B**, αὐτὲς, ποὺ εἶναι ἀσφαλῶς πλησιέστερες πρὸς τὴν ἀρχικὴ μορφή, παρουσιάζουν τὶς ἰδιάζουσες ἀλλοιώσεις, ἔσως προκαλεῖ ἢ χρησιμοποίησι μιᾶς γλώσσας, μὲ τὴν ὁποία ἐκεῖνος ποὺ τὴν χρησιμοποίησε δὲν εἶναι ἐξοικειωμένος, εἴτε ξένος εἶναι, εἴτε λόγιος, ποὺ γράφει σὲ γλώσσα λαϊκότερη.

Ἡ τελευταία φράση τῆς ὑπόθεσης ὑπάρχει μόνο στὸ **Γ**, καὶ, μεταφρασμένη, στὸ **A**. 1 φέρει **B** 14 παστάδα **Γ** 18 ἄλλοι **B** 22 ἐπειδὴ ἔχει **A** ἐπειδὴ ἄρχει **Γ** 23-24 ἠμποροῦσαν νὰ τὴν ξυπνήσῃ **B** 31 τὰ ὅσα ἔχασε κ' ἔσπερῆθη **Γ** 35 Μὰ ὅστις **B** 51 ἐνόμως **Γ** 59-64 Ἐγὼ νὰ μείνω πάσχω π' ἐκεῖνο ἔως θανάτου τὸ Ἰσραελο. Ἡ νίκη 'π' ἄλλους μικροῦς μεγάλους, καὶ τῆς Ἑλλά-

δος σφόδρ' ἀντιπάλους Γ 65 Βαλθῆτε δμως Β 70 μακρογένην Β 72 πατρι-
δος Β 73 τυραννίδος Β 76 ἐκαταστήσατε Β ἐκαταστήσατε Γ 77 κακοδαί-
μονα Γ 79 ἀπόφαισι Γ τούτην τὴν συμβουλὴν μου Β 81 καὶ διὰ τοῦτο ὀλί-
γον φροντίζω Β οὕτε ἐξεύρω νὰ τὸν ὀνοματίζω Γ 82 Τρώω, πίνω, ψίλλω Δ
83 δοκιμάζω Γ 88-89 Ἀφοῦ λοιπὸν ἐφόρσα τὸ ράσο, πλέον ζυγὸν δὲν θέλω
δοκιμάσω Γ 94 ὑποφέρω Β 95 τὰς ἁμαρτίας διασκοιδάζει Β τῆς ὄλας ἐβγά-
ζει Γ 96 ὀδηγοῦμεν Β 97 καὶ τὰς ψυχὰς τῶν καλλιτεροῦμεν Β καὶ ψυχικὰ Δ
99 τυφλὸν δὲ σέβας σ' ἀρχιερέα Β 100 εἰς Τούρκους Β 101 καὶ τότε στὸ
σῶμα πολλ' Γ 108 ὁμογνωμοῦμεν Γ 109 μ' ὄλους τοὺς Γ τοὺς βαρβαροῦμεν
Δ 111 ποῦ θέλει Δ 112-113 ἐλευθερίαν θέλει, εἰς ἡμᾶς δὲ δεσμεῖν καὶ λύειν
πέλει Γ 113 ἡμεῖς δὲν ἔχομεν Δ 123 καὶ τί κακὸν δυσθάστακτον Β καὶ τί
κακὰ δὲν φέρειτε Γ 124 Μέγα καλὸν Β 126 τὸν Πάπα Δ 130 Ἰδοὺ ἐμᾶς Δ
131 μαθρον τὸ καλουπάκι του Β 133 καὶ μὲ τυφον Β καὶ τὸ φοντὲ Δ 136
φωνάζει Δ 137 πατρίθαν Δ 140 Σύν σοὶ χαιρόμεθα Β 143 φωνὴν τῆς Γ
καὶ ἔκτε τῶν βασάνων τῆς εἶναι ὡς ἡμιθνήτις Β 145 δυναμένη Β δυναμένοι Κ
146 τόσον νὰ κοιμηθῆτε Β 147 νὰ τοὺς Β θέλετ' Γ 151 φλόγα τὴν καρδιά
μου καίτε Β 152 ἡ λευθερία Δ 159 τῆς Βασιλείας Β 161 ρανίζω Δ τοῖς
Τούρκοις νὰ χαρίζω Β 164 Φίλος καὶ Β 169 πλούσιοι, πτωχοὶ Β 173 χεῖρα
Δ 175 ἀρνιὰ Γ 176 πάλ' ἐμεῖς τὸν Δ 178 Ἐδρομεν Δ 179 νὰ βγοῦμ' Δ
φύγομα Β 180 μαθοῦμεν Β Ἐλληνας γυμνώμεν Γ 181 καὶ τὸ αἷμα τοὺς
ροφοῦμεν Β 184 χορταίνομεν Α Β 185 φυλάττομεν Δ 187 εἶχαν Β 189
ἐκδαδομένοι Β 202 ἐξετάσαμεν Γ 206 ἀνησυχίαν Β 209 τὸ γένος του
πολλὰ ἐτοῦτος ἀγαπάει Β 210 Ἐλλην Γ 212 τεθλιμμένον Γ 213 πατρι-
δος, ναι: φαντάζεσαι Γ 214 δουλωθῆτε Γ 215 ἡμῶν Β ὡς καὶ οἱ πρόγονοί
σας Γ 216 λάμπετε Β 224 Ἐλλάδα Γ 226 Βαρβαρία Γ 245 τῶν Τούρ-
κων Α 250 ν' ἀκουσῶμεν Γ 251 ὑπόροφος Γ 287 γαβγίσω Δ 289 κ' ἐσεῖς
πάντα κοιμόσασθε Β 293 ποτὲ ἡμεῖς Β 11 μετὰ τὸν 293 καθ' ὁδὸν Γ 294
Ρωσσαγγλογάλλοι Β 295 ἀπὸ τὸ σχῆμα φαίνεται νὰ εἶναι μία Β 297 ὀλη
βεβουτημένη Β καταβεβουτισμένη Γ 298 ἰθῶμα τὰς αἰτίας Β δοῦμα τὸ τί Γ
299 ὡς ἔχει Γ καὶ ἄς δώσει ἕκαστος ἡμῶν χεῖρα τῆς βοηθείας Β 302 δά-
κρυά Β 307 καὶ κλαίει ἀπαρηγόρητα, στενάζει καὶ φλογίζει Β 311 τὴν ψυ-
χὴν ἀνδρείαν Β 312 Εἰδέτε σεῖς, ὦ Β 313 καὶ πῶς ἐκατασπάρραξε Β σκλη-
ρῶς Γ 318 δεδεμένη Δ 319 γιὰτ' εἶσαι πληγωμένη; Δ ποῖος σὲ κατεξέσχισε,
διὰτ' εἶσαι δεδεμένη; Γ 323 δυνατὴ Δ 325 ἴσως παρηγοροῦμαι Δ 336 κα-
λῶς Δ 337 κ' ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀρχοντας πλειότερον ἀγρίους Γ 338 ἀλλὰ
μαζὶ μὲ τοὺς κακοὺς βαθιά εἰς τὸ Σηεῆρι Γ 341 κομπάζεις Γ 342-343 ἂν
εἶσ' ἀπ' ἴσση δόξα δὲν κρημνίζεσαι μὲ τόξα Γ 345 χανῶσθε ἀπὸ Γ χάνεσθε Δ
355 κηρύξω Δ 359 σιμὰ Γ 360 Σὺ μὲ Δ τὴν ἐνεργέτισσαν Γ 362 ἔδειξε
ναντίον Δ καθ' ὄλης τῆς Γ 363 ἀπ' ὄλας τὰς Γ 363 μὰ ἐχθρὸς τὰ ἀπόδλεπε
Δ δουλώσῃ Γ 367 ἡσύχους Α 371 κ' ἠῶξε Γ 375 βλέποντέ τον Δ Γραι-
κία Δ 376 διώξουν Α 379 νὰ ἡ 383 ποῦσαν Γ ποῦ τὰ Δ 384 τὲς
κείνων ἐρμηνεῖς Α 387 μοῖσες Α ἄδουσι Γ 392 τρέφεται ἡ κακία Α τρέφε-
ται ἡ κακία, ἀρχ' ἡ μισανθρωπία Γ 394 ποθεῖτε Δ 395 χαμὸν Γ 396 κακίας Δ.

*Αθῆναι

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ